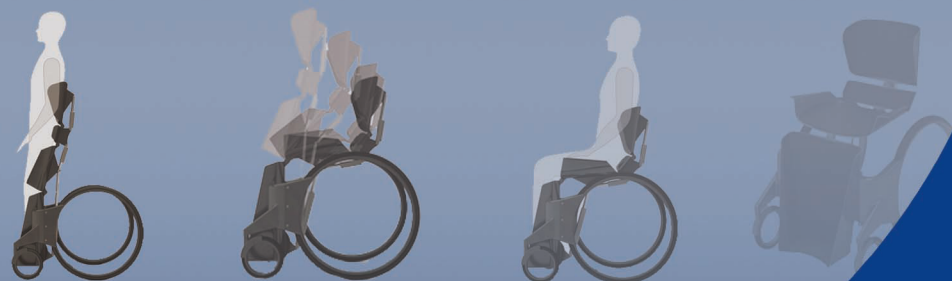

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

ارگونومی توان بخشی

مبانی و مفاهیم اولیه

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

ارگونومی توان بخشی

تألیف و ترجمه: دکتر حمیدرضا مختاری نیا و همکار

تألیف و ترجمه:

دکتر حمیدرضا مختاری نیا، مرضیه پشمدار فرد

Rehabilitation Ergonomics:

Principle and Basic concepts

By: Dr Hamidreza Mokhtarinia (PhD), Marzieh Pashmdar fard (PT)

این کتاب به عنوان راهنمایی کوچک، جهت متخصصین توانبخشی است که چگونه بتوانند ملاحظات ارگونومی را در مواجهه با بیماران و مراجعه کنندگان خود به کار گیرند. تعامل بین ارگونومی و توانبخشی به عنوان دو حیطه علمی می تواند نتایج مفیدی برای مراجعه کنندگان داشته باشد. در این کتاب عمدتاً به مفاهیم پایه، اهداف و نقاط اشتراک دو رشته و وجوه تمایز و کاربرد ارگونومی در توانبخشی پرداخته شده است.

انتشارات دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۴۲-۲۴-۲

قیمت: ۷۰۰۰۰ ریال

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ارگونومی توان بخشی

مبانی و مفاهیم اولیه

تألیف و ترجمه:

دکتر حمیدرضا مختاری نیا

مرضیه پشمدار فرد

سرشناسه	: مختاری‌نیا، حمیدرضا، ۱۳۵۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: ارگونومی توانبخشی: مبانی و مفاهیم اولیه/ تألیف و ترجمه حمیدرضا مختاری‌نیا، مرضیه پشم‌دارفرد.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: محور، جدول، نمودار.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۴۲-۲۴-۲
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: واژه‌نامه.
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: توانبخشی پزشکی
موضوع	: مهندسی انسانی
شناسه افزوده	: پشم‌دار فرد، مرضیه، ۱۳۶۸ -
شناسه افزوده	: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۳ الف۳/م۳/۹۳۰ RM
رده بندی دیویی	: ۶۱۷/۰۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۶۲۱۶۲۰

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

نام کتاب: ارگونومی توانبخشی

تألیف و ترجمه: دکتر حمیدرضا مختاری‌نیا - مرضیه پشم‌دار فرد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۴۲-۲۴-۲

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۷۰۰۰۰ ریال

چاپ اول: ۱۳۹۳

چاپ: ارشیا

ناشر: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

نشانی: اوین، بلوار دانشجو، خیابان کودکان، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

تلفکس: ۲۲۱۸۰۰۸۱

با قدردانی از همکاری

● هماهنگی و نظارت: پرستو تاجیک ● کنترل فنی صفحه‌آرایی: دکتر امید مستاح ● ویراستار علمی: دکتر امید مستاح

● ویراستاران صوری و زبانی: مؤسسه ویراستاران حرفه‌ای پارس، مژگان فرجی، سجاد محمدی

● صفحه‌آرا: گروه گرافیکی ارشیا ● طراحی جلد: گروه گرافیکی ارشیا

همه حقوق نشر برای ناشر محفوظ است؛ هرگونه استفاده از متن به هر صورتی در قالب کتابچه، جزوه، تهیه CD آموزشی، تهیه نرم‌افزار، استخراج آزمون، ترجمه به دیگر زبان‌ها و استفاده از مطالب کتاب، اشکال، تصاویر و... بدون اجازه کتبی از ناشر غیر قانونی است.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

پیشگفتار	۵
----------------	---

فصل ۱: تعریف اصطلاحات

۱-۱ تعریف توان بخشی و ارگونومی	۷
۱-۱-۱ توان بخشی	۷
۱-۱-۲ ارگونومی	۸
۲-۱ مبدأ توان بخشی و ارگونومی	۸
۱-۲-۱ توان بخشی	۹
۲-۲-۱ ارگونومی	۱۰
۳-۱ فلسفه توان بخشی و ارگونومی	۱۰
۱-۳-۱ فلسفه توان بخشی	۱۱
۲-۳-۱ فلسفه ارگونومی	۱۱
۴-۱ اهداف توان بخشی و ارگونومی	۱۲
۱-۴-۱ اهداف توان بخشی	۱۲
۲-۴-۱ اهداف ارگونومی	۱۳

فصل ۲: مبانی مفهومی

۱-۲ مقدمه	۱۵
۲-۲ حیطه ها	۱۵
۳-۲ تطابق میان توان بخشی و ارگونومی	۱۶
۴-۲ واگرایی بین توان بخشی و ارگونومی	۱۷
۵-۲ نقش های تکمیلی توان بخشی	۱۸
۱-۵-۲ شناسایی جدیت مشکل	۱۸
۲-۵-۲ دلایل مهم تغییر	۱۹
۳-۵-۲ مزایای یکپارچه سازی افراد ناتوان با نیروی کار	۲۰
۴-۵-۲ ارگونومی مکمل توان بخشی	۲۰

فصل ۳: مدل های پزشکی و ارگونومی

۲۵	۱-۳ زمینه ناتوانی
۲۶	۲-۳ مدل پزشکی بهداشتی
۲۷	۳-۳ بعد ارگونومی در مدل پزشکی
۲۹	۴-۳ بعد ارگونومی توان بخشی در مدل پزشکی
۳۰	۵-۳ مدل های ارگونومی برای بازگشت به کار
۳۰	۱-۵-۳ بررسی اجمالی مدل ها
۳۱	۲-۵-۳ مطالعه موردی مدل بالینی
۳۲	۳-۵-۳ مطالعه موردی مدل ترکیبی
۳۳	۴-۵-۳ مطالعه موردی مدل عمل کار

فصل ۴: کاربرد ارگونومی در توان بخشی

۳۵	۱-۴ کاربرد ارگونومی در توان بخشی
۳۵	۲-۴ ارزیابی عملکرد
۴۳	۳-۴ تجزیه و تحلیل نیازهای شغلی
۴۳	۴-۴ تطابق شغلی
۴۴	۵-۴ مداخلات اولیه
۴۵	۶-۴ حیطه های مرتبط با افراد
۴۶	۷-۴ شناسایی فیزیکی کار
۴۶	۸-۴ بعد روانی اجتماعی کار
۴۷	۹-۴ مرتبط با فرایند
۴۸	۱۰-۴ کاربرد ارگونومی در توان بخشی
۴۹	۱۱-۴ وجه مشترک بیمار و درمانگر
۵۱	۱۲-۴ روش ها
۵۴	۱۳-۴ مرتبط با محصول
۵۷	۱۴-۴ نقش ارگونومی توان بخشی در پیشگیری
۵۷	۱۵-۴ چالش های آینده
۵۸	۱۶-۴ مطالعه موردی طراحی محصول ارگونومی

۶۱	منابع
۶۵	واژه نامه فارسی به انگلیسی
۶۶	واژه نامه انگلیسی به فارسی

پیشگفتار

فلسفه هر رشته‌ای نیروی هدایت‌کننده آن است. مهمترین هدف در توانبخشی بازسازی ناتوانی و اختلال است. در توانبخشی سعی می‌شود که به فرد هم از لحاظ روحی و هم جسمی کمک شود تا محدودیت‌های فرد کاهش یابد. بنابراین، حفظ سلامت جنبه مهم توانبخشی است و چنین اهدافی از طریق آموزش و تمرین به‌دست می‌آید.

در ارگونومی همیشه کارگر بر کار مقدم است. با این شیوه، کارگر اجراکننده و مسئول بهره‌وری است و لذا کارگر سالم، راحت و سازگار و با روحیه بالا به‌طور بهینه‌ای سودمند خواهد بود.

ارگونومی توانبخشی به‌عنوان یک رشته نوپا مطرح است. این رشته در سال ۱۹۷۹ به‌طور غیررسمی پیشنهاد شد. تعامل حاصل از این دو علم در گام اول مانع از ایجاد آسیب و از دست دادن فرصت‌های شغلی برای کوتاه‌مدت و بلندمدت می‌شود. در صورت وجود آسیب نیز به کمک توانبخشی ارگونومی، بازگشت به کار سریع‌تر اتفاق می‌افتد و هزینه‌های کمتری به جامعه و فرد اعمال می‌شود. در ایران نیز برای اولین بار رشته ارگونومی در مقطع کارشناسی ارشد در دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی در سال ۱۳۸۷ راه‌اندازی شد.

این کتاب سعی دارد به بررسی مفاهیم اولیه، ارتباط بین ارگونومی و توانبخشی و حیطه‌های کاری هر کدام از این علوم بپردازد. در فصل اول و دوم این کتاب مفاهیم اولیه، فلسفه و میزان هم‌گرایی و هم‌پوشانی بین ارگونومی و توانبخشی مورد بررسی قرار گرفته است. در فصل سوم سعی شده که مدل‌هایی که در زمینه پزشکی، ارگونومی و توانبخشی وجود دارد بیان شود که از این طریق می‌توان کارایی و حیطه کاری هر کدام از علوم را بهتر تبیین کرد.

در فصل چهارم نیز کاربردهای ارگونومی در توانبخشی مطرح شده است و سعی شده تا با به‌کار بردن موارد و نمونه‌های کاربردی، راهکارهای مناسب جهت ارزیابی، پیشگیری از آسیب و بازگرداندن فرد آسیب‌دیده به کار ارائه شود.

امید است ارائه و نشر این کتاب گامی در معرفی ارگونومی توانبخشی به جامعه علمی کشور باشد.

فصل اول

تعریف اصطلاحات

۱-۱- تعریف توان بخشی و ارگونومی

۱-۱-۱- توان بخشی

توان بخشی رشته جدیدی است که همچنان در حال تحول است. این رشته، ابتدا از پزشکان عمومی و دستیاران آن‌ها تشکیل شده بود؛ اما بعدها فیزیوتراپیست‌ها، کاردرمانگران، ارتز و پروتزیست‌ها، مددکاران اجتماعی و مهندسان توان بخشی نیز به این رشته پیوستند. تمامی این تحولات، در طول شصت سال گذشته صورت گرفته است و شاید به دلیل تحولات مداوم این رشته است که هریک از گرایش‌های آن، دیدگاه متفاوتی درباره آن دارند. این تفاوت در دیدگاه‌ها موضوعی است که موجب تفاوت در آموزش، اولویت‌بندی، رویکرد و البته اقدام می‌شود. بنابراین، گرایش‌های مختلف از نظر تخصص خود این رشته را بررسی می‌کنند و احتمالاً به همین دلیل است که تعریف مشخص و جامعی از آن وجود ندارد. با این حال، تعریف این مقوله ضروری است. تعریف زیر را کومار^۱ در سال ۱۹۸۹ پیشنهاد کرد:

«توان بخشی، علم مطالعه چندبُعدی و نظام‌مند اختلالات عملکرد عصبی روانی اجتماعی یا عملکرد اسکلتی عضلانی است که اشکال فیزیکی یا شیمیایی یا روانی اجتماعی آن را ترمیم می‌کند.»